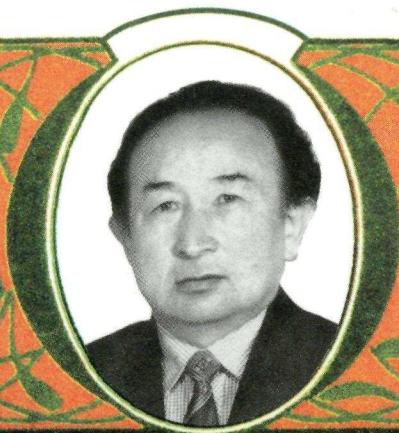

899.342-1

А88 к

ЖАЛЫН БАСПАСЫ

ОРАЗАҚЫН АСҚАР

Атамекенге оралғанда

ОРАЗАҚЫН АСҚАР

Атамекенге оралғанда

Өлеңдер мен поэмалар

Алматы
“Жалын баспасы”
2005

ББК 84 Қаз 7-5
О 88

Қазақстан Республикасының Мәдениет,
ақпарат және спорт министірілігінің
бағдарламасы бойынша шығарылып отыр

Оразақын Асқар

О 88 Атамекенге оралғанда. Өлеңдер мен поэмалар. —

Алматы: 2005. — 272 бет.

ISBN 9965-693-14-5

Бұл жинаққа ақынның 1978-жылдан 1985-жылға дейінгі жазған өлеңдері мен поэмалары топтастырылды.

Атамекен аясында жазған әр алуан тақырыптағы бейнелі өлең-жырларымен қоса сөйгіліктер жайында жан-жақты қамтылған алты тараудан тұратын “Замана дүлдүлі” атты және “Ұлы тоғыс” деген Түркісіб темір жолы туралы поэмалары енді.

О $\frac{4702250202-02}{408(05)-05}$ 2-2005

ББК 84 Қаз 7-5

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ
МӘДЕНИЕТ, АҚПАРАТ ЖӘНЕ СПОРТ МИНИСТІРЛІГІ
© Оразақын Асқар
“Жалын баспасы” ЖШС 2005
ISBN 9965-693-14-5
№ 172872

ҚЫЗҒАЛДАҚТАР

Қызғалдақтар ашып алдан түр есік,
Қызғалдақтар келе жатыр ілесіп.
Көп алып ек үлкендердің алғысын,
Келеміз біз жолымызға гүл өсіп.

Қызғалдақтар айтты нәзік бізге әнді,
Ардақтатты қызғалдақтай қыздарды.
Құшақ гүлге толды деген түк емес,
Қызғалдақтар құшағына бізді алды.

Қызғалдақ боп жатты дала көсіліп,
Баптай алмас ешкім мұнша өсіріп.
Қайттық үйге көздеріміз алаулап,
Қызғалдақты көңілімізге көшіріп.

28-мамыр, 1978

ЖЕР

Тексеріп тәнін қарашы,
Жетеді жердің жарасы.
Сан рет күлге айналып,
Қаланған қайта қаласы.

Таусылып талай шарасы,
Күнге де жеткен наласы.
Шашылған қаңқа сүйектен
Босамай сай мен саласы.

Қорғаған ата-бабасы,
Төленген жердің бағасы.

Ешкім де емес бересі,
Ешкім де емес аласы.

Уланбай ақыл, санасы,
Көгерген адам баласы.
Жеміске толсын ауласы,
Егіске толсын даласы.

Жетеді көздің аласы,
Біткен жоқ пікір таласы.
Бықсуда соғыс өртінің
Сөнбеген әлі шаласы.

Адамдар сергек қарашы,
Жоқ жердің басқа жаңасы.
Дөңгелек үстел секілді ол,
Болайық қоршап панасы.

2-маусым, 1978

* * *

Алаңсыз жұмыс күндерім,
Қызықты неткен нұрлы едің.
Жаныма қандай жайлысың,
Ұйқысы тыныш түндерім.

Ұзатып іске күнбе-күн,
Қарсы алып үйім түр менің.
Тентек ұл, ерке қыздарым
Өздеріңменен біргемін.

Жарасып досқа әзілім,
Естілген жарға наз үнім.
Қарынның ғана қамы емес,
Іздеймін жанның азығын.

Өз елім, құтты қонысым,
Өзегім жырға толысың.
Бар ойым адал атқару
Ер-азаматтың борышын.

3-маусым, 1978

ОТАН-АНА

Алыстан аңсап сені Отан — ана,
Зар болып зорға жеткем босағана.
Мені де мерт етуі мүмкін еді,
Аңдыған бір Бекежан Қособада.

Қатерден арашалап төніп келген,
Өзіңсің қуат берген, ерік берген.
Шыр етіп шерменде боп шетте туып,
Отансыз тұл тірлікті көріп келгем.

Ұласып бесік жырым “Елім-айға”
Деп шыққан тілім: — Баба жері қайда?
Егіліп айтқан әке естелігі
Есейтті ерте қанат беріп ойға.

Мен емес сенен кеткен, келген менмін,
Баршасын игіліктің елден көрдім.
Аранын ашқан ажал аузынан қап,
Сырқатқа шетте тап боп, сенде емделдім.

— Мұнда алған бағытыңның бәрі жазық,
Жи, — дедің, — қалауыңша жаныңа азық.
Жоғары оқуыңды бітірсем де,
Келемін білім кенін әлі қазып.

Ақын боп, азамат боп Отан-ана,
Өзіңнен қайта тудым осы арада.
Жер түгіл, айды айналып күнді құшсам,
Жаныма мұнша шаттық қоса ала ма.

Ойласам ықыласыңды өседі еңсем,
Әлпештеп жолыма гүл төсеген сен.
Қорыңа өз қолымнан үлес қосып,
Арман не ұл міндетін өтеп өлсем.

8-маусым, 1978
Жаркент

* * *

Қарайды хал-жайыңа қайдан бала,
Өмірге келеді қан майданда да.
Елей ме от пен суды жас балдырған
Жарыққа жапырағын жайған жаңа.

Ат жалы, туар түйе комында да,
Туады тұтқында жау қолында да.
Мәпелеп мейіріммен құшақ ашып,
Аузына ақ сүт тосар оның да ана.

Тарихта көрде де ұл туған жоқ па,
Туған бар самолетте, параходта.
Ай күні толған кезде дей алар кім:
“Отанға оралғанша шыда, тоқта?”

Туыппын солар тектес мен де шетте,
Өзіңді іздегенді ерге есепте.
Атыңды ана сүтпен бірге емдік,
Аңсадық өз суыңды шөлдесек те.

Отанға болмаса да тіреу, тұлға,
Қашан да отан керек қызға, ұлға.
Мен сонда туып ем деп шолақ ұқса,
Тартпай ма біреу көкке, біреу суға.

“Ер туған жеріне” – оңды мақал екен,
Біреулер соны бұрып жатады екен.
Төбеге туған халқың ту көтерген,
Емес пе нағыз отан – атамекен?!

8-маусым, 1978 ж.

* * *

Атыңнан айналайын атамекен,
Өзіңсің мейрімді ана, қатал әкем.
Аянда бұтаң пана, суың серік,
Сенсіз жер толған қауіп-қатер екен.

Атыңнан айналайын атамекен,
Әр тасың алтын тақпен қатар екен.
Әр төбең көзіме оттай басылады,
Басына атам шыққан жота ма екен.

Атыңнан айналайын атамекен,
Аймалап желің де тіл қатады екен.
Аңсап кеп бұлағыңнан су сімірген,
Бейне бір тіліңнен бал татады екен.

Атыңнан айналайын атамекен,
Қалың ел төсінде алшаң басады екен.
Толы екен қалаң зауыт, далаң малға,
Егісің көкжиектен асады екен.

Атыңнан айналайын атамекен,
Даңқыңнан жау сескеніп сасады екен.
Бақ, байлық, өнер, білім өз алдына,
Өзіңе ұл болу да атақ екен.

9-маусым, 1978

Қызылеспе

ШЕКАРА

Шекара – шет екен ел басталатын,
Араға таспадай жер тасталатын.
Бірде тау болса, бірде өзен екен,
Екі ел екі жағын басқаратын.

Зерттейтін аспандағы бұлтын да адам,
Ұшқан құс тексерілген, ұмтылған аң.
Әр дыбыс, әр қозғалыс есептелген
Жер екен ауасы да тың тыңдаған.

Жоқ екен оның көңіл бөлмегені,
Жоқ екен өмірде оның көрмегені.
Екі жақ тең күзеткен көпір екен,
Үлгідей бос тұратын көрмедегі.

Қол екен доспен тұңғыш танысатын
Сол екен жаумен алғаш алысатын.
Жол екен елді айналған ең бір ұзын,
Өзге елдер жолын жалғап жарысатын.

Ал өзі қарапайым жұпыны екен,
Айтылған әр сөзі бір үкім екен.
Қашан да сақадай сай сақшылары,
Шекара — бұзылмайтын бүтін екен.

Киелі айнымайды қақпадан бір,
Қалт етпей екі ел екі жақтан аңдыр.
Ортада біздің желмен тұр ырғалып,
Біріне екі жақтың жатпаған гүл.

10-маусым, 1978

Қорғас

ОРАЛ

Қазақтың еуропалық қарт қаласы,
Өлеңім — көрімдігім тартқан осы.
Ежелден таланттарға құт мекенсің,
Еліңнің ерте өскен салт-санасы.

Пушкин, Даль, Жуковский, Қасым болған,
Қаласың Тоқай, Сәкен досың болған.
Ақында артық бақыт болмас сірә,
Соларға соқпағы кеп қосылғаннан.

Қолбасшы, батыр да көп келіп-кеткен,
Пугачев аз да болса ерікті еткен.
Чапаев жауға пенде болғанша деп,
Атылып Ақжайыққа еніп кеткен.

Таң атып Азиядан алғаш күліп,
Орнықтың Еуропаға малдас құрып.
Шолохов қонағың боп жүреді ылғи
Дәстүрін Толыстойдың жалғастырып.

Таудың да, өзеннің де атын алып,
О, Орал өсудесің сатыланып.
Дәм татқан өз қолыңнан ұлылардың
Көркейді әр көшең бір атын алып.

14-маусым, 1978

Орал қаласы.

ДАЛА

Дала, дала жазық нендей, кең нендей,
Жол атаулы даланы екі бөлгендей.
Қайда барсақ біз жүрген жер орталық,
Көкжиек тұр сызып қойған шеңбердей.

Дала, дала өр де жоқ бір, еңіс жоқ,
Қойғандай-ақ қолмен біреу тегістеп.
Қалай бүрсаң солай ағып жатыр су,
Бет алысы шабындық боп, егіс боп.

Дала, дала жауға алдырмас қамалым,
Тартқан күйім, шырқап салған жаңа өнім.
Жол бойына қонған қарақұсынды
Көлік күткен кісі екен деп қаламын.

Дала, дала тың көтерген байлығым,
Байқоңырдай алаңысың бәйгінің.
Өзге түгіл қос жанарым жарысып,
Салады асыр секілді анау тай-құлын.

Дала, дала дарқандықтың мысалы,
Толып жатыр сенде атқарар іс әлі.
Көлемінді қамтуға тек тұр жетіп
Жоғарғы вольт желісінің құшағы.

18-маусым, 1978

Жұлдыз.

* * *

Исін жұтып жусанның,
Ішпей-жемей бусандым.
Тербеледі бидайық
Түгі тектес сусардың.

Тіл қатқандай тобылғы:
Әкелші, — деп қолыңды,
Жүрдек етіп берейін
Шабан болса торыңды.

Шаттықтан бір тыншымай
Дей беремін “Шіркін-ай!”
Суатта тұр тал, терек
Шыбындаған жылқыдай.

Тыныс неткен кең еді,
Осы ғой жан керегі.
Бозторғаймен бірге ұшып,
Сайрап кеткім келеді.

20-маусым, 1978

КӨЛДЕГІ КЕШ

Қоғалы көл жалтылдап,
Көз тартады сыйқырлап.
Шағаласы шаңқылдап,
Қызғыштары қиқулап.

Бітпейді күс ойыны,
Көлден шабақ іледі.
Көкқұтанның мойыны
Көк құрақты тіледі.

Оқсыз келсең көресің
Құстың не бір көркемін.
Аққуларға ересің
Иемденген көл төрін.

Көлге күннің батуын
Қызықтадым күзетіп.
Қып-қызыл күн ақырын
Қалтындай быж етіп.

20-маусым, 1978

Ақкөл

АҚША БҰЛТ

Көк аспанда ақша бұлт бөлек, бөлек,
Деп тұрғандай қай жерге көмек керек.
Сусаса егін бір-бірлеп бұлт тұтасып,
Қалмасын деп жауады жер өкпелеп.

Үйір-үйір аққудай көлде жүзген,
Бұлт аумады текемет өрнегінен.
Жасыл ала жер үсті, көк ала аспан,
Сұлулықты дәл мұндай көрмедім мен.

Суретіндей көз тартқан шеберлердің,
Ұзақ тұрып даланы келер көргім.
Аңызактан ауаны сақтайтындай
Тасасына әр бұлттың бөгелген күн.

Ақша бұлттар ыстыққа ем болатын,
Қағып-қағып қояды жел қанатын.
Бұлтында да даланың қасиет бар,
Аспаннан да жүретін жерге жақын.

Қияқтана қоймаған мұрттары әлі,
Көк көусөрін егін түр ұрттағалы.
Жердің тарай бастады шалғын шашын
Көкжиекте аспанның бұлт тарағы.

21-маусым, 1978

ДАЛАМЕН ҚОШТАСУ

Күн жақсы көріскенше қайран дала,
Салатын жер екенсің сайран ғана.
Аянда айналасы аз-ақ күнде
Құлпырып шыға келдік жайраң қаға.

Уақыт жоқ аялдауға шіркін дала,
Қараған сайын жазар жырсың жаңа.
Телегей теңіз астың асыл қазына
Жазық боп жатқанмен жәй сыртың ғана.

Самалы бір тынбайтын салқын дала,
Қасиет жатыр ғой әр салтыңда да.
Кең-байтақ сені жаудан қорғап қалған
Ер жүрек емес пе әрі халқым дана.

Ұлдарың өзің тектес дарқан дала,
Сынай бер шілдеде де, қаңтарда да.
Шетінен ақын, әнші, мерген , жомарт
Болуы екен сенің арқаң ғана.

22-маусым, 1978

НӨСЕР МЕН ГҮЛ

Жаңа ғана күн түр еді жарқырай,
Бұлт бүркеп соққан желдің салқыны-ай.
Түндей қою көлеңкеге көміліп,
Тоңды гүлдің тұла бойы қалтырай.

Тығыз ауа тарылтқандай тынысын,
Қатер төніп қалғандай бір гүл үшін.
Жапырағын тесіп кете жаздады
Көрсетіп бұлт тамшысының ірісін.

Естігенде көктен күннің күркірін,
Гүл бүгілді айқастырып кірпігін.

Сәлден кейін самалға бас шайқады,
— Мына нөсер бермеді-ау, — деп, — бір тыным.

Көрген кезде найзағайдың жарқылын,
Гүл тыншыды тапқандай боп сәл тыным.
Қасарысып тағы басын шайқады
Әдетіне басып бұлтқа қарсының.

Нөсер құйып көкжиекті бөктерлеп,
Сол бетімен соқпай гүлге кетті өрлеп.
Гүлдің күткен күні шықты жарқырап
Аспаны да ашылды әні көкпеңбек.

Гүлді бірақ көре алмадық шаттанған,
Ұзақ қарап нөсерге алыс аттанған.
Өкініштің өрті жайлап өзегін
Ашылмай жан түкпірінде жатты аунап.

Бір басына тағылғандай мың айып,
Гүл еңсесін көтермеді мұнайып,
Гүл қуантып тұрсын десек көркіне
Нөсердің тез оралуын сұрайық.

26-маусым, 1978

ЕСКЕ АЛДЫМ ҚАСЫМ АҒАНЫ

Қақпаңды ашып өлеңмен,
“Оралым менің, Оралым”.
Көшенді кезіп келем мен,
Ішінде жолдас-жораның.

Жүрді-ау деп осы жолменен
Ойладым қайран Қасымды.
Болсам да бұрын көрмеген
Көзге оттай көп жер басылды.

Жастар жүр күліп жайраңдап,
Жайнатып “Совет” көшесін.

Жастықтан алып сайрандап
Әкенің кеткен есесін.

Қай үй деп ақын жұмбағы,
Іздедім сырттай көргім кеп.
Үйлердің бәрі ымдады
Тұрғандай бейне “менмін” деп.

Мереке Жайық жағасы,
Күндерде бейбіт бүгінгі.
Көрдің ғой көпті, қарашы,
Менің де тындап жырымды.

— Бол, — дейді, — құтты қонағым, —
Кең пейіл халқы меймандос.
Оралдың көрдім боранын
Қасыммен болған майдандас.

Шағанның бойы гүл екен,
Ұлы өлең түсті есіме.
Бұлбұл құс қайда жүр екен?
Қасымның қонған төсіне.

Отанға қауіп төнгенде
Қоштасқан қимай қаланы —
Оралды тұңғыш көргенде
Еске алдым Қасым ағаны.

30-маусым, 1978

Шаған

ЕГІЗДЕР ТОЙЫ

Еселеп орындалып күткен үміт,
Қамданды бір үй екі отау тігіп.
Бір жаршы шақырды елді екі тойға,
Үйленбек егіз қызға егіз жігіт.

Көрмепті бұлай тағдыр қосқанын жұрт,
Ақын да отырған жоқ босқа жыр ғып.

Бір ғана билетінде шақырудың
Қос күйеу көз тартады қос қалыңдық.

Құдалар бар деп басқа не тілегім,
Билерін білмей жүр не секіретін.
Бір күнде бір үй екі қыз ұзатып,
Түсірмек енді бір үй екі келін.

Бөріне той біткеннің жарағандар,
Деп тұрды: “Бізді түгел жаңалаңдар”.
“Топ жарып төрт жас келе жатыр”, — деген
Бұл тойға керек болды жаңа жар-жар.

Қос ақын қос келіннің бетін ашпақ,
Екі топ қосарлана шашу шашпақ.
“Күйеулер, қалыңдықтар отырсын”, — деп
Күтті ел төрден түгел орын тастап.

Екеуден күйеу қосшы, қыз жолдас та,
Екіден болды әркім айтқан тост та.
Құдағи, құда саны қаз қалпында
Дәстүрдің бөрі екіден одан басқа.

Тік тұрып екі асаба той басқарды,
Әр жерде екі реттен той басталды.
Екі рет „ашы,, деген айғай шығып,
Екі рет електір шам сөніп жанды.

Қос жүлде, екі көкпар сұрады көп,
— Қыздым, — деп өкінген бар, — бір-ақ рет.
Екі қыз ғана іштей бір қуанды:
— Мамамыз бір-ақ рет жылады, — деп.

12-шілде, 1978

Шелек

КӨКПАР

Лақ біреу, көкпарда тартушы көп,
Қамшы басар атына әркім “шү” деп.
Додадан түк ілінбей бос шықса да,
Айтпас ешкім жеңгендер “алсыншы” деп.

Бірде қара көбейер, бірде сиреп,
Бірде дара озады, бірде түйдек.
Кейде адамдар өзара жұлқыласып,
Жерде лақты тұяқтар жатады илеп.

Араласар кәрі де, жас та бұған,
Бала қалмас тай мінген қастарынан.
Іздеп жүрген көкпары алдан шықса,
Тұра қашар кейбіреу сасқанынан.

Білегінде күш бар ма тіресе алар,
Көлігінде күй бар ма ілесе алар.
Оны ойламас біреулер көкпар десе,
Арбадан ат шығарып міне шабар.

Ол қаратпас өзге ойын-сауығына,
Көз жұмдырар көп қатер-қауыбына.
Қолы ілінсе лақтың сирағына
Бұра тартар әркім өз ауылына.

Топ көбейтіп әншейін қараға еріп,
Жүргендер көп ел танып, дала көріп.
Қамшы батып жанына текке шапқан
Аты ғана қара тер, ала көбік.

Сайрандауға уақыт тапқанда жаз,
Көкпар қуып көппен бір шапқанға мөз.
Топтан озып бел асқан бірен-саран,
Табан тіреп тартысып жатқандар аз.

Екі бүктеп қамшысын тістеп алып,
Нағыз ерлер айқасар ішке барып.
Көкпар қалып, өзі озып жүр біреулер,
Артта қалып аңсаған істері анық.

Ұранға айғай әншейін қосатын бар,
Озғандарды тасадан тосатын бар.
Басым келген басқаны құлатқалы
Дейтіндер бар: “Тартпасын босатыңдар!”

Көкпар тиіп қалар деп жолымыз боп,
Жүргендер бар өзгеден көлік іздеп.
Әлсіздер бар жалынған күштілерге ;
“Тақымыма бір басып беріңіз”,—деп.

Бірі атын жетектеп, бірі айдаған,
Төнсе топ күш қалайша шыдайды адам?!
Жекпе-жекте күш сынап жатқандарды,
“Жер соқтырар солар” деп кім ойлаған?!

Сырттай бір сәт көкпарды бақылаған,
Кетер терең қиялға батып адам.
Көкпар емес, көрдім бір іспектәкіл,
Жайлау дейтін кең байтақ сахнадан.

10-тамыз, 1978

ЕКЕУІҢЕ

Қиын да емес, оңай да емес үй болу,
Үй болу — үйге қамқорлық жасап үйрену.
Қабағын бағу, көңілін табу жарыңның
Екеу боп өмір сүрудің жолын игеру.

Қашанда жарға керегі жылы назарың,
Жалғызсыратпа, тартқызба күту азабын.
“Мен бүйіп едім, сен неге сүйпей жүрсің?” — деп,
Орнатпау керек сауданың үйге базарын.

Айық жарды, біреуді егер аясақ,
Үйге де керек ішкі де сыртқы саясат.
Үйде де болар әскери қатаң құпия,
Жүрмендер әсте ішкіні сыртқа жая сап.

Асығыстықтан, ашудан абзал безінген,
Дос болу керек қашанда сабыр-төзіммен.
Жар деген өзің, өзім деп тапқан жалғызың,
Кешірімді бол, келіспей жүрме өзіңмен.

Киелі зат жоқ жарыңның махаббатынан,
Екеуіңді де аялауға оны шақырам.
Көсегелерің көгерсін деген тілекті
Айтамын барлық үлкен үйлердің атынан.

17-қыркүйек, 1978

ТҰҢҒЫШ

Айтқаның екі болмайтын сенің тұңғышым,
Сырларың маған мәлім деп күліп тұрмысың.
Еркелігіңді ақылмен енді ауыстыр,
Ортаншымыз бен кенжеміз үшін үлгісің.

Түспедің қолдан мәртебең болып тым биік,
Бір саған ала беруші ек киім жылда үйіп.
Жиналған екі, үш шамадан сенің киміңді
Ортаншымыз бен кенжеміз енді жүр киіп.

Көрініп көзге бірінен болып бірі әйбәт,
Ойыншық жидық, оған әр өткен күн айғақ.
Таусылар емес, жоғалып, сынып жатса да,
Сіңдің мен інің оларды әлі жүр ойнап.

Сәби шағыңның суреті тұр көп әлбом боп,
Сені тартпаған бір де фото отдел қалған жоқ.
Ортаншымыз бен кенжемізге беріп біразын:
— Сендерсің, — десек, сеніп жүр сондай
болғам деп.

25-қазан, 1978

КҮЗ ҚОЛТАҢБАЛАРЫ

I

Төселген жапырақ жолдарға,
Қыдырдық күзгі орманда.
Әлемнің алуан бояуы
Әр беріп тұрды сол маңға.

Бояудың мұнда бәрі бар,
Бәрінен басым сарылар.
Шыңдардың қалған қалындап
Ақ қары көзге шалынар.

Мезгілдің мен деп көркемі,
Күз билеп жатыр өлкені.
Жоқ шығар десек қараны
Қараяр жердің өртеңі.

Белдеулеп тұрған бөктерді
Шыршада күзден жоқ белгі.
Баяғы жасыл қалпында
Салады еске көктемді.

Үйлесер күзгі шақтарға
Жайылып жүрген аттар да.
Кілең бір күрең, кер, құла,
Ағаштай тұнған қапталда..

Көркіне күздің көз қанып,
Күз жайлы тек сөз қозғадық.
Күн нұры селдір бұтақтан
Құйылды жерге бозданып.

II

Арықтар тоқтап теліген,
Арнасы судың кеңіген.
Ағады өзен тыныстап,
Алдағы қыстың демімен.

Жапырақтың жасыл кекілді
Заманы өткен секілді.

Сарғайған жүзін көрді де
Бұтақтан суға секірді.

Салқыннан ел жүр қорынып,
Түсетін суға жоқ үміт.
Жағаға шықты жапырлап
Жапырақтар ғана шомылып.

26-қазан, 1978

III

Өзгеріп бақтың түр өңі,
Күз келіп жапырақ түледі.
Еңкейіп жерден аламын,
Жатқандай күздің жүрегі.

Аяқтап жапырақ ерке әнін,
Еселеп жатыр жер сәнін.
— Бұтақта тұра тұрар ем, —
Дейтіндей, — желге келсе әлім.

Жапырақ толы бақтарды,
Жел тыныш қоймай ақтарды.
Асығыс қарап жатқандай
Сарғайған ескі хаттарды.

26-қазан, 1978

IV

Жер бетін ертеңгілік басқан қырау,
Секілді лайлы су аспан мынау.
Сары ала құрақ көрпе жамылды да,
Қалың ақ мамық жастық жастанды тау.

Түлкі етіп жапырақтарын аунағты бақ,
Қыран жел бітіп қалды аулап бірақ.
Мәуесіз ағаштардың арасынан
Көрінер үйлер көзге аумақтырақ.

Тақырлап тастады деп шашымды алып,
Аңыз шаң көтереді ашуланып.
— Бар ма, — деп, — тіске ілінер қалған-құтқан,
Төрт түлік қызықтап жүр басын барып.

Көрінер бу боп ұшып алған демің,
Келесі көктемге де қамданды елім.
Босаған мол өнімнен кең даланың
Трактор уқалап жүр талған белін.

Қап керіп, қалта толып қағып есік,
Бітпей жүр күз жемісін әлі үлесіп,
Қараймыз сезіктене әр жауынға
Артынан келе ме деп қар ілесіп.

Жинады мектеп бала тобын қалың,
Маңайлап малшы қыстау орындарын.
Кездесе қариялар қауқылдасып,
Байлаған сөз етеді соғымдарын.

Аспанда тұтасып бұлт сұстанады,
Алаптан естілмейді құстар әні.
Тоңардай тез батпаса ұясына
Күн де енді күннен күнге қысқарады.

27-қазан, 1978

V

Әр ағаш жалын лаулаған,
Орман түр өрттен аумаған.
Сендіре алмай бұлттар жүр
Су шашып қара қауғадан.

Онымен жатар іс тынбай,
Жапырақтар күліп мысқылдай.
Бұтақтан түссе алапқа
Жылтылдап тарар ұшқындай.

Жел тұрса сол өрт асқынып,
Бағынбай күтсе басқа үміт.
Табжылтпай әлі-ақ табиғат
Тастайды қармен бастырып.

29-қазан, 1978

VI. ЖӘРКЕНГЕ

Есінде бар ма шатқалдан
Өрмелеп үзген тәтті алмаң?
Нөсерге жиі шомылып,
Жел желпіп, күнге қақталған.

Ол емес қарар бақтардан,
Жол емес маңы тапталған.
Тасқын су, қия тастардан
Өткенге сый ол сақталған.

Кезі екен кірген әріне,
Үйірген тілді дәмі де.
Түспейтін жеміс, әрине,
Созылған қолдың бәріне.

Үңіліп өмір мәніне,
Бойласаң әрі-әріге,
Жырдың да бар-ау алмасы,
Алмаған ешкім әлі де.

29-қазан, 1978

АЙНАЛМА БӘЙГЕ

Кекілін буған шоқшалап,
Жараған атта жоқ тағат.
Желпінер жиі жер тарпып,
Дегендей ұшар соқ сағат.

Құйрығын түйген күлтелеп,
Салсын деп назар жұрт елеп.
Жабулап бала мінгізген
Бәйге аттар шықты бір бөлек.

Жүйрікке зор сын жатты алда,
Жасқанбас одан бап барда.

“Жигули”, “Волга” жүйткіді
Қызмет етіп аттарға.

Өзге күй, тиып басқа әнді,
Айналма бәйге басталды.
Қалың ел шықты далаға
Қаптаған үйлер бос қалды.

Апшысы жердің қуырылып,
Бір-екі ат шықты суырылып,
Озды деп шулап балалар,
Үлкендер жатыр ду күліп.

— Артта әлі айқас, жекпе-жек,
Арамтер бұлар текке, — деп.
Үмітпен қарттар қарайды
Ұйлыққан соңғы лекке көп.

Сөреге кезде тақалған,
Озды деп алғаш аталған,
Айналма сайын шегініп
Әлгі аттар қалды қатардан.

— Шын жүйрік өне, қара! — деп
Шулады ел тұтас бала боп.
Соңғы аттың бірі суырылып,
Бәрінен озды дара боп.

26-қараша, 1978

ҚҰПИЯ ҚҰС

Кеудемде бір құпия құсым бардай,
Қиырларға сол алыс ұшырғандай.
Көз жетпеске ой жетіп оралғанша,
Айналаммен отырам ісім болмай.

Соған азық іздеймін тұрып таңнан,
Дән термес ол, су ішпес тұнықтардан.